

Základní umělecká škola Trutnov

Nové dimenze výuky uměleckých předmětů na ZUŠ Trutnov

Klavír a písnička Přípravný sešit

Štěpánka Hrubecká

Lucie Viesnerová

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OBSAH - PŘÍPRAVNÝ SEŠIT:

Intervaly obrázky	
č. 1 Vlaštovky	66
m. 2 Myška, chromatika	67
v. 2 Krteček, Krtek a myška	68
? m. 2 a v. 2 Krtek a myška	
m. 3 Smutný králík	69
v. 3 Veselý zajíc, Krtekův úžas - celotónová stupnice	70
bajka o zajíci	71
č. 4 Běžel tudy zajíček	72
Šel Janeček na kopeček	73
Teče vodička	74
zv. 4	75
č. 5 Měsíc a hvězda	76 - 77
m. 6 Ztracený koloušek	78
v. 6 Máma laň	79
cvičení na m. 6, v. 6 Ztracený a nalezený koloušek	80
m. 7 žabka, vesmír, žabák	81
v. 7 vlk, cvičení na chromatiku	82
č. 8 Žirafa, cvičení	83

Ilustrace na titulních stranách vytvořili žáci z výtvarné třídy Pavly Hodasové.

INTERVALY – OBRÁZKY

Štěpánka Hrubecká

ilustrace Zdislava Holomíčková

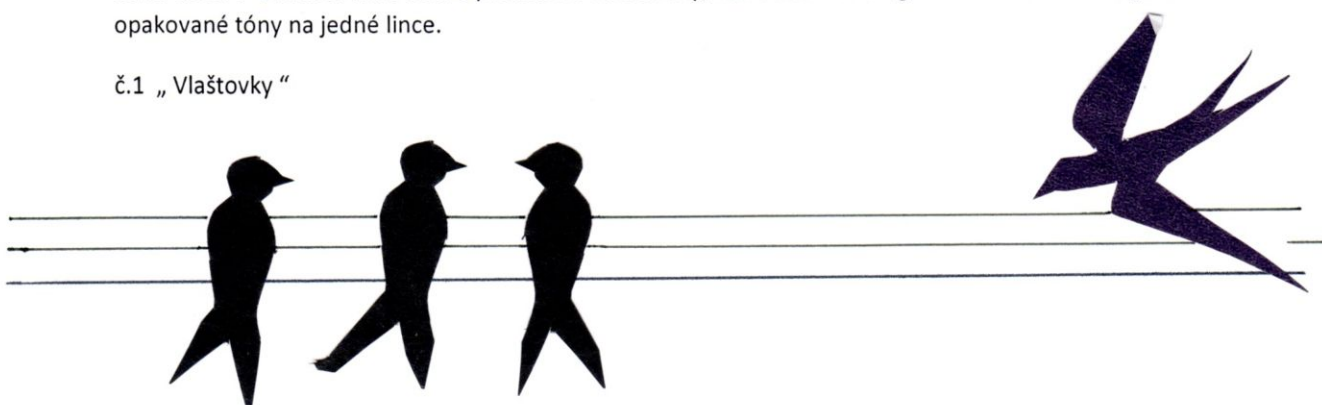

Intervaly - obrázky

V hudbě můžeme zachytit melodii v podobě zápisu výšky tónů podle toho, jak jsou tóny od sebe daleko, nebo blízko. Na úplném začátku je interval, který se nazývá čistá prima. Pro naši představu je to první uzel ze dvanácti v rozmezí jedné oktávy.

V lidové písni můžeme interval čisté primy najít tam, kde jsou opakované tóny. Např. v písni „Až já budu velká“. Určitě si umíš dobře představit vlaštovičky, které sedí na telegrafních drátech. Jsou jako opakované tóny na jedné lince.

č.1 „Vlaštovky“

8va-----|

Le - ti ma - lé vlaš - to - vič - ky, na - še mi - lé švi - to - řič - ky. Vždy se na ně tě - ší - me.

4

Na pod - zim pak, když od - le - tí, šťast - ný let jim po - pře - jem.

Za prvním intervalem čisté primy se nachází malá sekunda. K primě má tak blízko, jako např. maminka ke svému děťátku. Nebo když si spolu hrají dva opravdoví kamarádi. Tóny, které k sobě mají nejbližší, nazýváme také půltóny. Také jako myška, která udělá jen malé drobné krůčky.

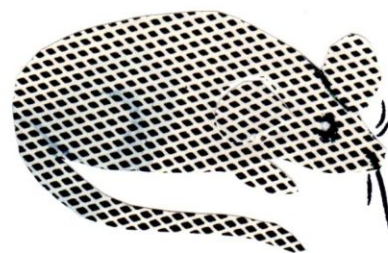
V notové osnově jsou hned vedle sebe.

Ty má zla - tá hol - čič - ko, má - me do - ma - tep - lič - ko.

Má - me do - ma ve - če - ři, a - si hr - nek od pe - ři.

m.2 „Myška“

Když přidáme k půltónu ještě jeden půltón, dostaneme se k intervalu velké sekundy.
 K té jsme pro vás vybrali obrázek krtečka. Dva půltóny jsou zároveň celým tónem.
 Dohromady už tedy máme uvázané tři uzlíky.

Krtek

v.2 „Krtček“

Krtek a myška

Krtek a myška

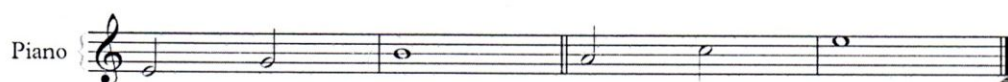
♩ = 100

Přidáme-li k intervalu velké sekundy další půltón, vznikne nám interval malé tercie. Podle toho jestli směřuje nahoru nebo dolů, má různý charakter. Nahoru, pokud ho vyplníme další tercií, má smutný výraz, ale pokud dáme dvě tercie v dané tónině za sebou směrem dolů, bude již veselý.

m.3 „Smutný králík“

Přidáme-li k intervalu malé tercie další půltón, vznikne nám interval velké tercie. Podle toho jestli směřuje nahoru nebo dolů, podobně jako u tercie malé v doplnění do durového a mollové kvintakordu, působí emotivně na dítě, jen jeho výraz je obrácený. Ze zvířátek nám bude tento interval představovat zajíc, který má v přírodě delší ouška. Vážeme pět uzlíků.

Dítě si může představit dvě velké sekundy za sebou. A pokud je začne vrstvit, vznikne celotónová stupnice, která s podbarveným pedálem snadno navodí pocit kouzla. Tak jako se krtek raduje ze všeho krásného. Celotónovou stupnici zkusíme od různých tónů, můžeme začít i na černých klávesách.

Krtkův úžas

celotónová stupnice

Ukolébavka

Moderato 32 32 32 *rit.*

žák *mp*

zpěv

Ha - jí, ha - já, ha - já - me. Spin - cá, spin - cá, spín - cá - me.

učitel *mp*

p *8vb*

Další transpoziční cvičení již využívá čisté podoby velké tercie a poslouží nám k tomu bajka o zajíci.

Bajka o zajíci

Krásný zajíc uviděl svůj odraz na vodní hladině a zazpíval si : "Jak jsem krásný, jak jsem krásný." Tolik ho to dojalo, že div nepraskl pýchou. Jeho zaječice rozhořčeně odhopkala jinam se slovy : " I ty hloupý, i ty hloupý zajíci." Zajíc měl co dělat, aby zaječici dohonil a zvolal: "Počkej na mě, počkej na mě."

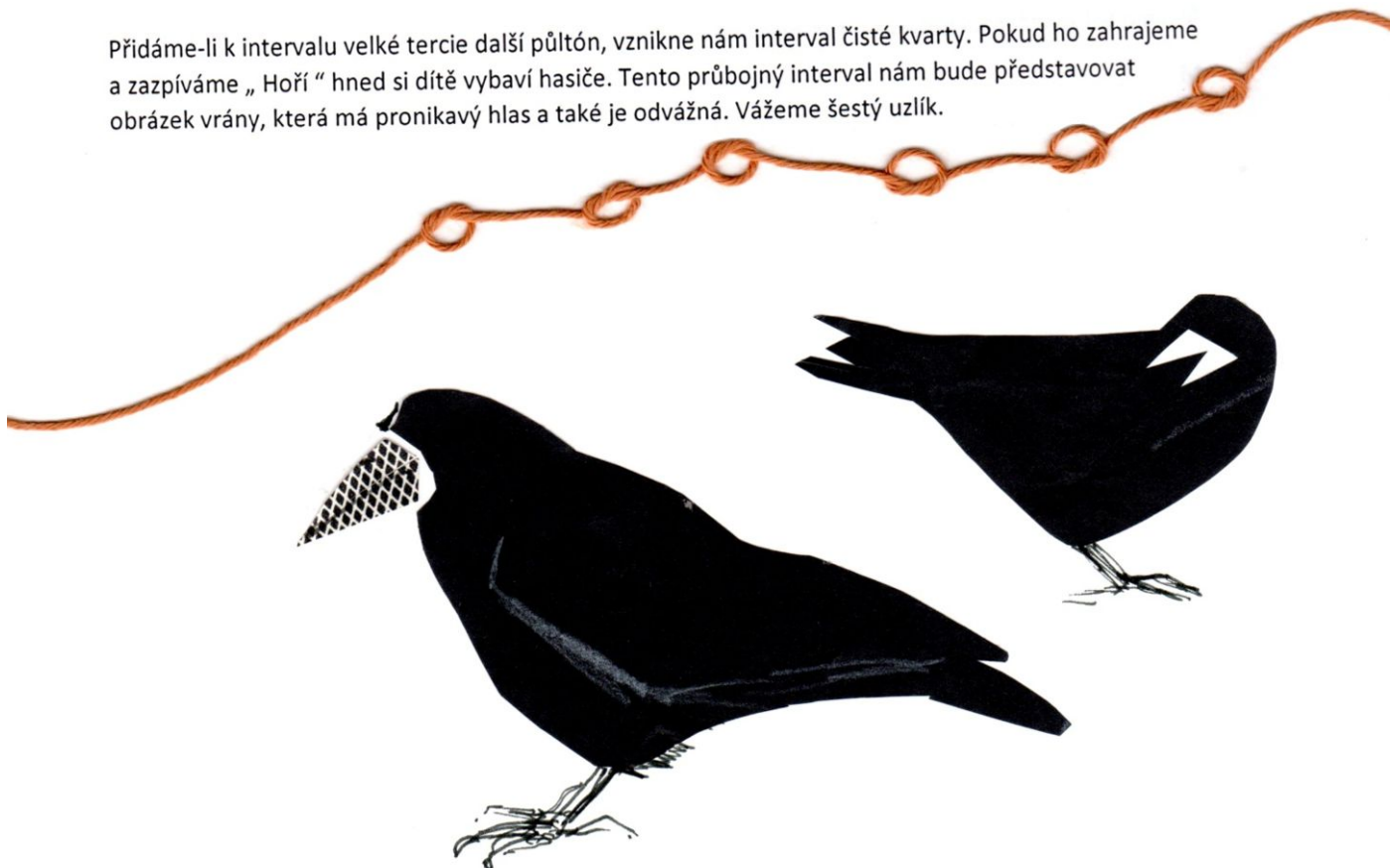
Zajíc

Jak jsem krás - ný, jak jsem krás - ný. I ty hlou - pý,
i ty hlou - pý. Poč - kej na mě, poč - kej na mě.

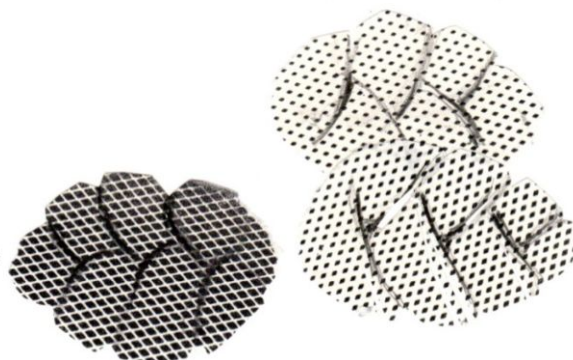
Přidáme-li k intervalu velké tercie další půltón, vznikne nám interval čisté kvarty. Pokud ho zahrajeme a zazpíváme „ Hoří “ hned si dítě vybaví hasiče. Tento průbojný interval nám bude představovat obrázek vrány, která má pronikavý hlas a také je odvážná. Vážeme šestý uzlík.

Tento interval hezky vystihuje velikonoční koleda „ Běžel tudy zajíček “. Nejprve si ji dítě se svým učitelem zazpívá. Poté necháme žáka k jeho radosti zahrát například první takt.

Běžel tudy zajíček

Běžel tudy zajíček, houpy, houpy,
 nesl pytel žemliček, houpy, houpy.
 Počkej na mě zajíčku, houpy, houpy,
 dej mi jednu žemličku, houpy, houpy.

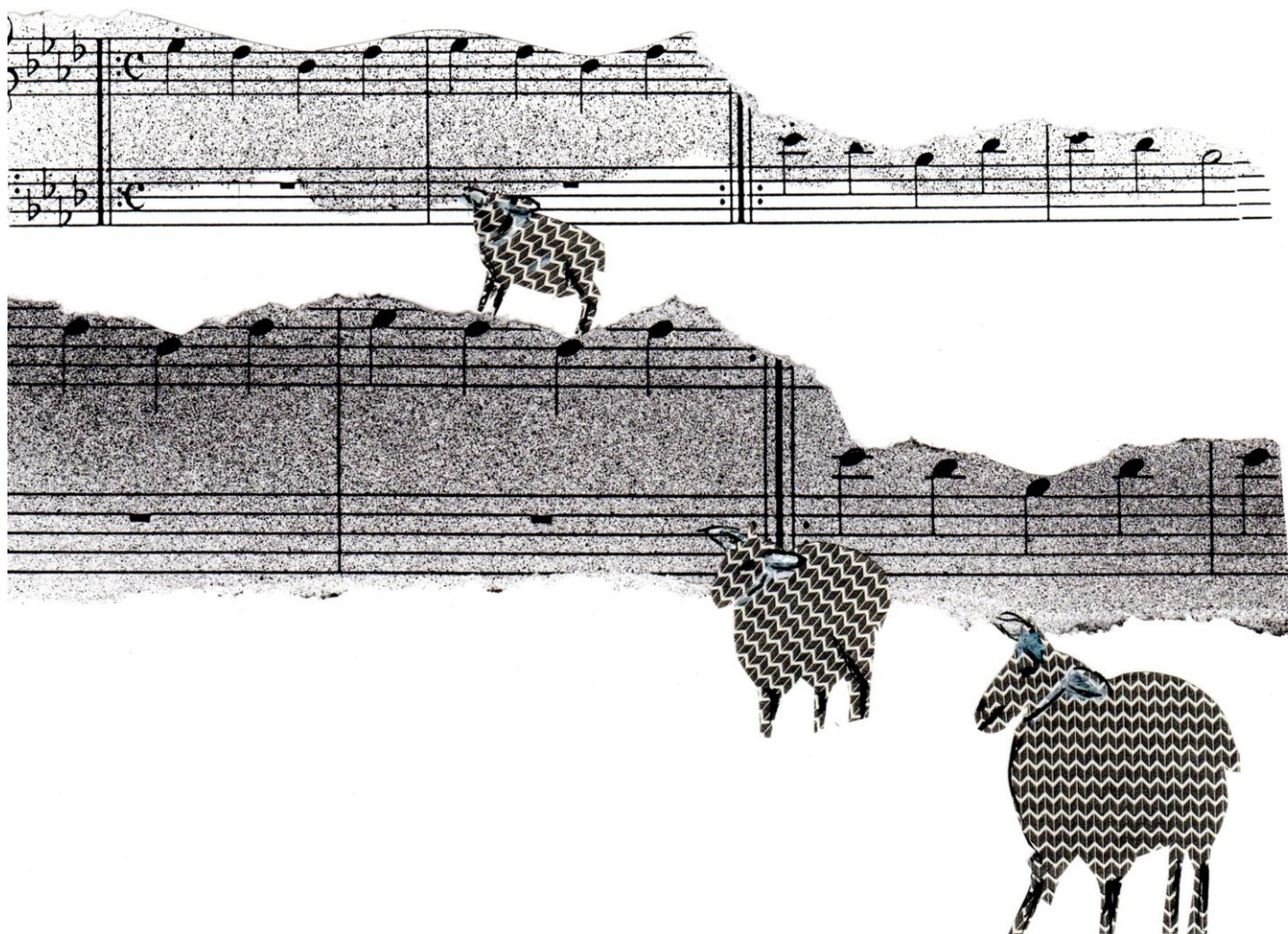
Šel Janeček na kopeček

Říkadlo Šel Janeček na kopeček je zhudebněné v rozsahu čisté kvarty.

Žák si již může uvědomit, z jakých intervalů se říkadlo skládá. Transponujeme.

Šel Janeček na kopeček,
hnal před sebou pět oveček
a šestého berana
se zlatýma rohama.

Následující prvek improvizace mi připomíná vodu, která teče z vrcholku hory směrem dolů.

Co připomíná tobě? Můžeš si zkusit najít i jiné tóny a použít čistou kvartu.

Teče voda, vodička

8va-----| 8va-----| 8va-----| 8va-----|

Ped. * Ped. * Ped. * Ped. *

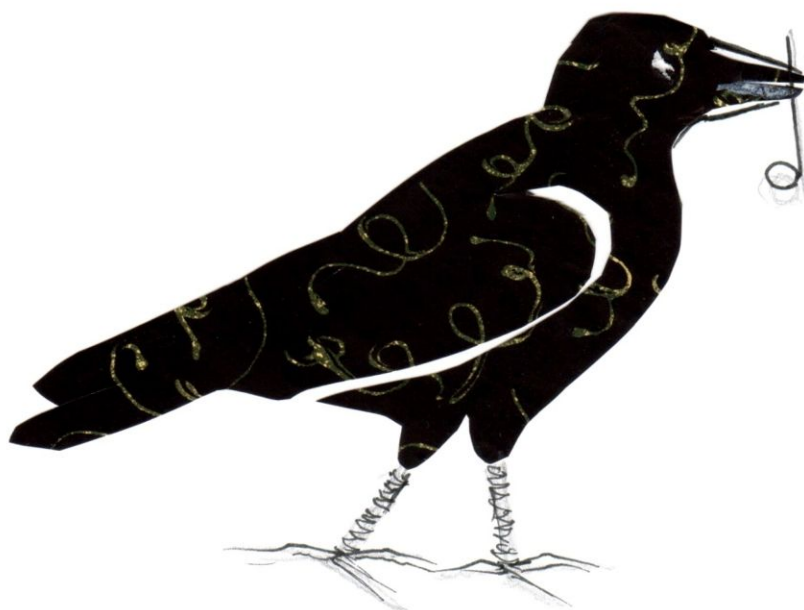
4 8va-----| 8va-----| 8va-----| rit.

Ped. * Ped. * Ped. *

8va-----| 8va-----|

Ped. * Ped. * Ped.

* Ped. * Ped.

Co se stane, když k čisté kvartě přidáme půltón?

Znáš koledu „Narodil se Kristus Pán“?

Zvětšená kvarta

5

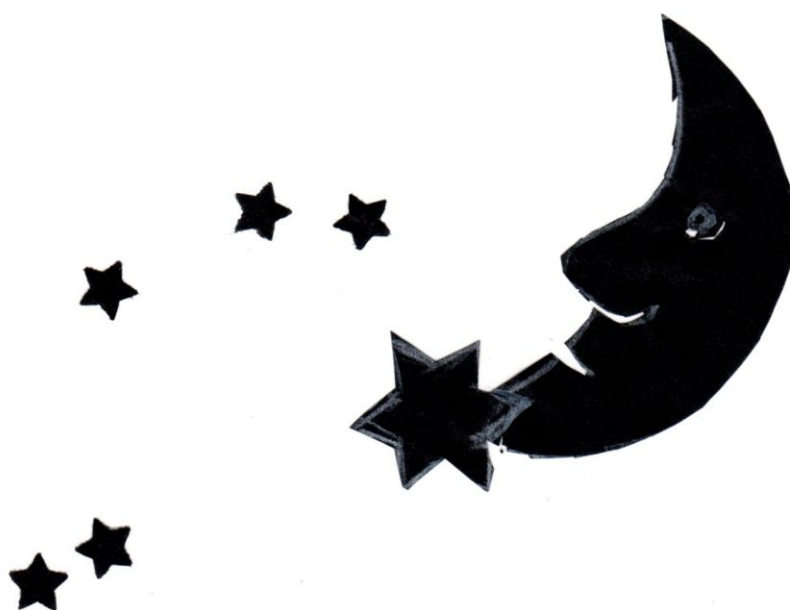

Kdyby sis zaspíval píseň „Vyletěla holubička ze skály“, tento tón bys zde nenašel. Tento interval zatím probírat víc nebudeme, ale kam by se jinak poděl jeden uzlík, když v dalším intervalu čisté kvinty jich budeme mít osm?

Přidáme-li k intervalu čisté kvarty celý tón, vznikne nám interval čisté kvinty. Vážeme o dva uzlíky více, tj. máme již osm uzlíků.

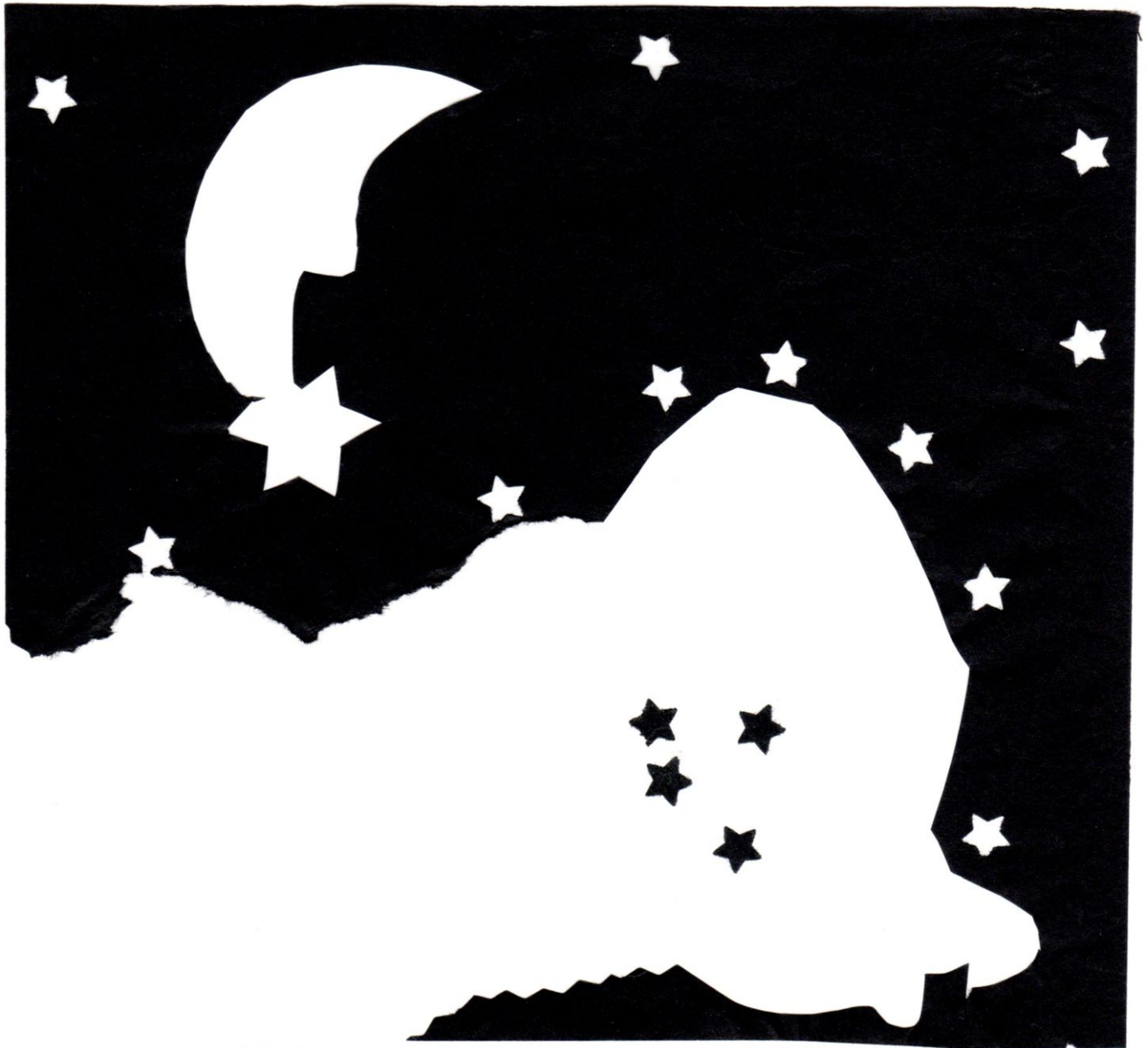
Postavíme-li všech pět prstů na klávesy, ruka by nám mohla představovat měsíc, který právě vychází na oblohu. Na příkladu „ Měsíc a hvězda“ popíší postup seznamování s tímto intervalem a zároveň opakováním již probraných intervalů.

První dvoutaktí zachycuje vyplutí měsíce na oblohu a jeho zmizení, v následném dvoutaktí dítě rozsvěcuje hvězdičku, která společně s měsícem pluje po obloze, pravou rukou třetím prstem doplňuje čistou kvintu velkou tercií od prvního tónu, malou tercií od vrchního. V dalších dvou taktech se hvězda ztratí, není vidět a je po ní smutno. Žák připojuje obrazně k velké sekundě od základního tónu půltón. Hvězdička ale opět krásně zazáří v dalším dvoutaktí a jemně vzatý poslední tón odezní do široké noční krajiny.

3

8va--7

Ped. * *Ped.* *

5 3

Ped. * *Ped.* *p* *

Přidáme-li k čisté kvintě půltón, vznikne nám interval malé sexty. Sám o sobě zní smutně. Z obrázků nám bude zastupovat ztraceného kolouška. Vážeme devátý uzlík.

Dítě si přibírá ke kvintě, kterou zde hraje levá ruka, půltón a přenáší motivek směrem nahoru přes klaviaturu. Pro podbarvení zvuku použije pravý pedál.

Přidáme-li k čisté kvintě celý tón, vznikne nám interval velké sexty. Sám o sobě zní šťastně. Z obrázků ho hezky vyjadřuje máma laň. Vážeme desátý uzlík.

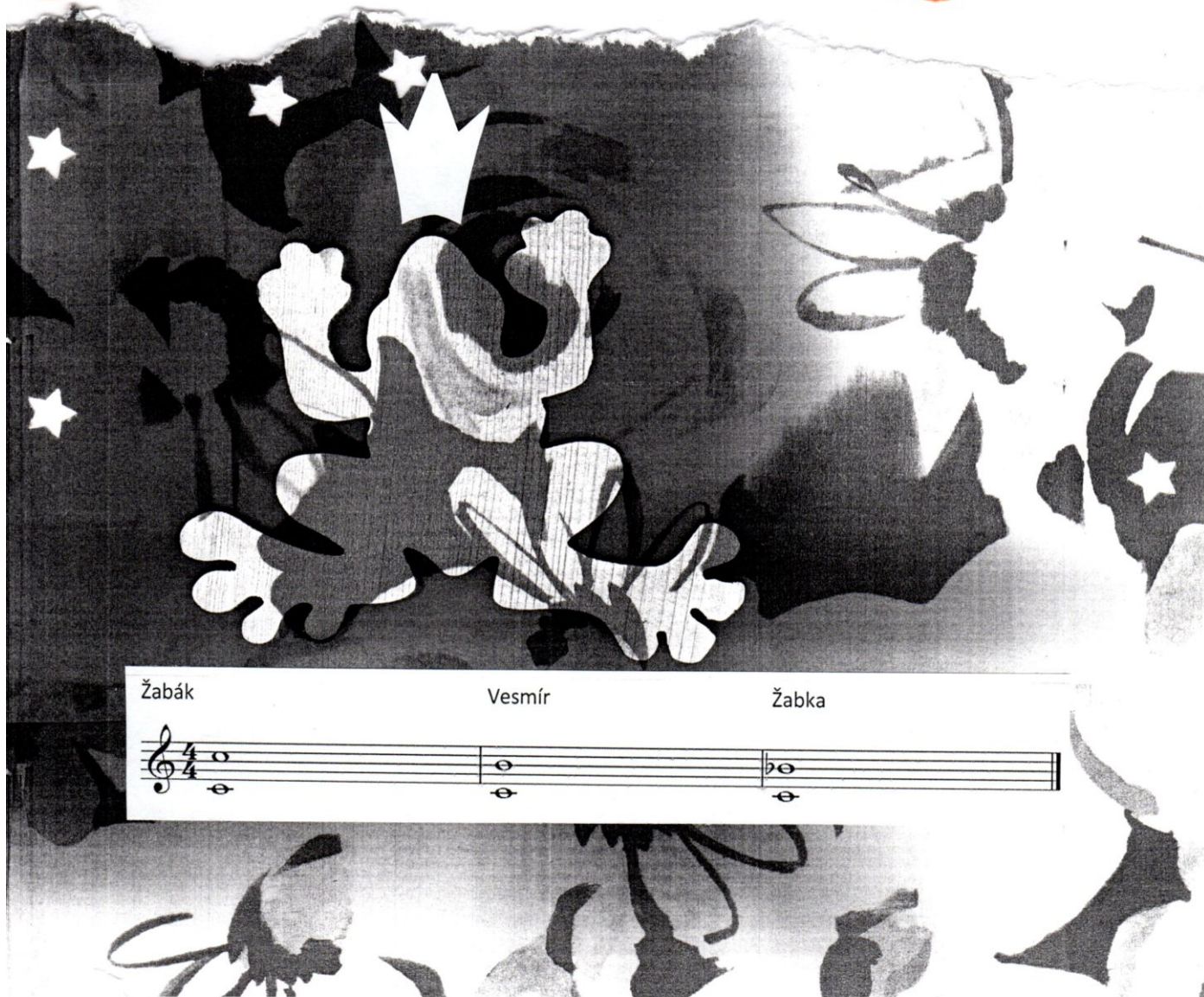
Dítě si přibírá ke kvintě, kterou zde hraje levá ruka, celý tón a přenáší motivek směrem nahoru přes klaviaturu.

Další z intervalů je malá septima. Bude nám ji představovat žabka s korunkou na hlavě, která už umí opravdu daleko skákat. Vážeme jedenáctý uzlík.

Učitel zahraje interval malé septimy a poukáže na poslední interval před čistou oktávou, kterým je velká septima.

Kdo skáče dál než žabka? No přece žabák, který zde představuje čistou oktávu. Co se skrývá mezi těmito dvěma tóny? Může to být vesmír, kam ani žabka ani žabák nedoskočí? Pocit nekonečna, anebo vlk, kterého bychom se v lese sami báli?

Dítě si tedy může snadno odvodit malou septimu z čisté oktávy. Je to velká sekunda, zahraná směrem dolů.

Velkou septimu nám může představovat obrázek vlka, který vyje v noci, jež nás obestírá nekonečnem.
Vážeme dvanáctý uzel.

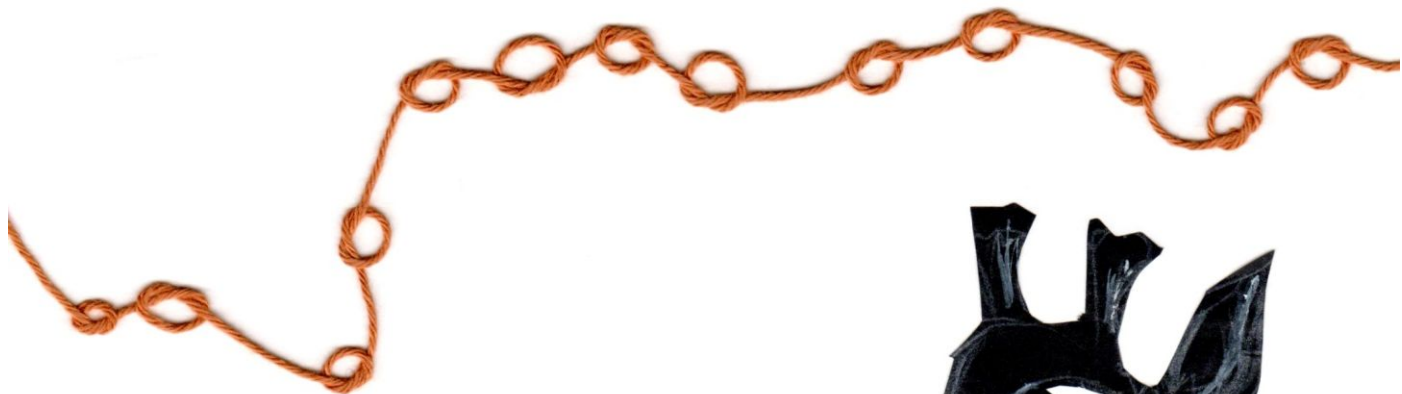

U velké septimy je také dobře vidět, jak tento interval, spolu s malou sekundou tvoří čistou oktávu v jeho doplnění. Toto pravidlo se týká všech intervalů. Např. čistou kvartu v oktávě doplňuje čistá kvinta, malou tercií velká sexta atd.

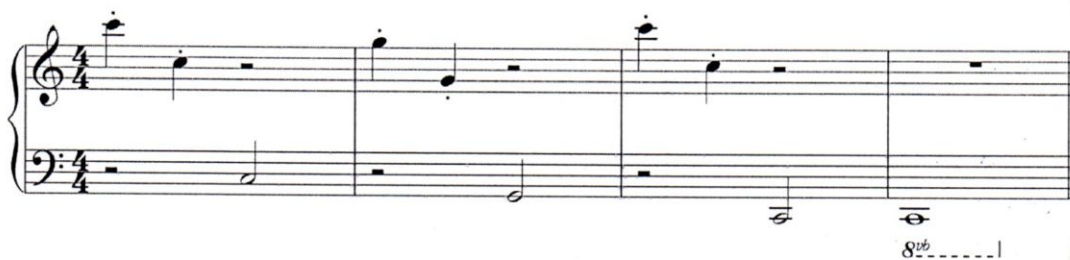
A musical score in 4/4 time. The piano part (U) consists of two staves: the upper staff has a melody with notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, and the lower staff has chords corresponding to the notes. The voice part (Žák) consists of a single staff with notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, and a final whole note G4. The key signature has one sharp (F#).

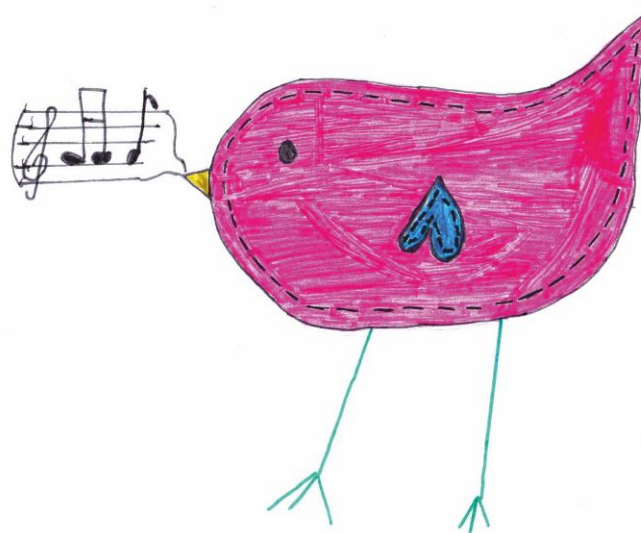

Čistá oktáva je v základní řadě posledním intervalem. Zvláštním způsobem souzní s čistou primou, která je prvním a základním tónem. Z obrázků ji krásně vystihuje obrázek žirafy. Vážeme třináctý a konečný uzel.

Žirafa shazuje duhový míč z vysokých korun stromů. Poslední tón dopadl nejdále.
.. S tímto cvičením je vhodné i výuku intervalů po čisté primě začít. Transponujeme.

Základní umělecká škola Trutnov
Krakonošovo náměstí 73, 541 01 Trutnov
www.zustrutnov.cz